

CONCEPTUALIZAREA INSTITUȚIEI INFODOCUMENTARE (Studiu istoriografic)

Olesea MOISEEV

Instituția infodocumentară reprezintă un concept relativ nou al domeniilor biblioteconomie și știința informării. O retrospectivă a studiilor științifice ne orientează către instrumentele de informare care își au originea în biblioteci.

Despre evoluția bibliotecilor contemporane s-a scris mult în ultimele decenii, încercându-se găsirea caracteristicilor celor mai relevante, identificarea factorilor, înțelegerea resorturilor profunde ale schimbării domeniului infodocumentar [1, p.1]. Printre autorii consacrați pot fi menționați: Gh. Buluță, E. Târzișan, I. Stoica, L. Butuc, I. Enache, L-I. Dediu, M. Eriksson, M. Păruș ș. a., care descriu și analizează etapizat manifestările bibliotecii de-a lungul istoriei. Recursul contemporan la instituția infodocumentară înseamnă o reorientare treptată spre un alt mijloc de informare și comunicare ce ar corespunde cerinței informaționale sociale actuale, precum instituția infodocumentară.

Conceptul evolutiv al *dinamicii sociale*¹ a reprezentat obiectul de cercetare al sociologului Herbert Spencer² care a relatat despre „supraviețuirea celor mai puternici” [2, p.18]. Evoluția bibliotecilor, în opinia Sandrei Bercovici, reprezintă o schimbare de sensuri, de semnificații, de consecințe și de mijloace care exprimă tocmai chintesența implicării și continuității lor dinamice. Rolul informației în societate crește odată cu evoluția acesteia și deci rolul instituțiilor care organizează și gestionează informația se amplifică, se diversifică

¹ August Comte (1798-1857) filosof francez, considerat întemeietorul sociologiei.

² Herbert Spencer (1820-1903) sociolog englez cunoscut în special pentru etichetarea „darwinismului social” prin care încerca să explice ordinea socială și schimbarea socială.

și progresează [1, p.1-4]. „Consecință directă a inventării scrisului, ca formă de exprimare, de comunicare spațio-temporală a experienței umane, biblioteca se manifestă ca o prezentă activă, dar exclusivistă încă din zorii istoriei, când oferea prestigiu și putere autocrației și sacerdoților. În timp însă, odată cu evoluția social-politică, biblioteca a ieșit din zodia oligarhismului ocultist și a excluziunii, s-a democratizat, s-a diversificat, și-a lărgit aria de atribuții și competențe, s-a adaptat la noile tehnologii de conversie, stocare și diseminare, ajungând la sfârșitul secolului XX într-o fază superioară de metamorfozare: transcenderea în virtual” [3, p.202]. Totodată, autoarea Silvia Ghinculov în lucrarea *Managementul informațional în instituțiile infodocumentare* descrie dezvoltarea bibliotecii prin prisma evoluției sociale. Bibliotecii îi revine „o sarcină” aparte, menționează autoarea. „Dacă în sec. XIX, înc. sec. XX societatea considera primordial rolul educativ al bibliotecilor, în anii socialismului – rolul ideologic, iar la finele sec. XX, primordial devine rolul de informare”. Iată de ce în diferite perioade ale istoriei, biblioteca poate avea misiuni diferite. Or, în prezent „biblioteca se află în postură de instituție infodocumentară” [4, p.12].

Autoarea Mariana Harjevschi, preocupată de legislația în domeniul bibliotecilor, dar și de aspectele ce țin de accesul la informații și documente prin biblioteci, menționează termenul de „instituție infodocumentară” în mai multe lucrări [5, p.309].

Literatura de specialitate reflectă o gamă variată a teologizării bibliotecilor, realizate în baza mai multor aspecte sau caracteristici, formând clase. Intenția cercetării este de a prezenta taxonomia bibliotecilor în baza obiectivului funcțional care a condus la diversificarea și dezvoltarea structurilor infodocumentare pe parcursul evoluției. Obiectivele bibliotecilor s-au configurat și reconfigurat în funcție de necesitățile sociale specifice de la o epocă la alta. Or, orice societate, existentă într-un anumit spațiu și timp, se caracterizează printr-o *anumită cerință socială*, care, la rândul ei, evoluează odată cu societatea. Concomitent transformărilor din cadrul mediului social și cultural, angrenarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale în activitatea instituțiilor, în scopul perfecționării și extinderii

activităților funcționale, dar și de producere; complexitatea gestionării masivului de documente și a fluxurilor informaționale au condus implicit spre evidențierea multiplelor forme de existență a instituției infodocumentare. Schimbarea socială ca proces evolutiv „duce societatea spre stări din ce în ce mai bune” care favorizează instituția, dar și membrii societății [2, p.18]. Pentru instituția infodocumentară, înseamnă o fază superioară de existență și de afirmare.

Etapele de dezvoltare istorică ale bibliotecii tradiționale sunt descrise exhaustiv în literatura de profil biblioteconomic de Gheorghe Buluță, Victor Petrescu, Ion Stoica, Liviu Butuc ș.a; edițiile periodice de specialitate românești: „Biblioteca”, „Revista Bibliotecii Naționale”, „Informare și documentare”, precum și cele autohtone, „Bibliopolis”, „Magazin bibliologic”, „Revista ABRM”, reflectă problematica dezvoltării bibliotecilor permanent, ceea ce demonstrează actualitatea și interesul comunității profesionale din domeniu pentru evoluția și dezvoltarea bibliotecilor.

În secolul al XIX-lea și în prima jumătate a secolului XX, au fost constituite sistemele de biblioteci publice care aveau misiunea de a propaga sentimentul identității naționale, misiunea educațională fiind primordială. Dimensiunea educațională se continuă până în prezent. În Republica Moldova, fiind o țară multiculturală, misiunea bibliotecilor publice, dar și a Bibliotecii Naționale constă în valorizarea limbilor și a culturilor, a conștiinței publice și civice și a dezvoltării spiritului național. Concomitent cu conceptul de *cultură* s-a extins conceptul de *informare*. Diversificarea obiectivelor instituționale, dezvoltarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale, a suporturilor, dar mai ales a complexității domeniilor de interes, a condus la apariția termenului de *mediatecă*.

Actualmente, recunoaștem o diversitate de structuri infodocumentare care pot fi teologizate după diferite aspecte. În literatura de specialitate, clasificarea bibliotecilor este reflectată în baza următoarelor criterii: conform apartenenței departamentale, după profilul colecțiilor, după categoriile de utilizatori deserviți, după nivelul de automatizare, în baza activității funcționale etc.

ȘTIINȚE SOCIALE

Jurnalism și științe ale comunicării

Din motivele sus-descrie, putem susține că atribuțiile instituției infodocumentare sunt vitale în veacul globalizării informației și al cunoașterii. Conformarea rapidă la tehnologia și cerințele secolului al XXI-lea, instituția infodocumentară își demonstrează utilitatea pe care a avut-o întotdeauna în evoluția socială [6, p.101-103].

Referințe:

1. BERCOVICI, Sanda. *Biblioteca universitară între tradiție și mondializare uniformizantă*. Constanța: Ex Ponto, 2007. 249 p.
2. GOODMAN, Norman. *Introducere în sociologie*. București: Lider, 1998. 490 p.
3. BUTUC, Liviu. *Compendiu de bibliologie*. Buzău: Omega, 2010. 368 p.
4. GHINCULOV, Silvia. *Managementul informațional în structurile infodocumentare*. Chișinău: Epigraf, 2007. 112 p.
5. HARJEVSCHI, Mariana. Aspecte juridice privind accesul la informație în instituțiile infodocumentare. În: „*Învățământul superior și cercetarea – piloni ai societății bazate pe cunoaștere*”: conf. șt int., 28 sept., 2006. Vol. 1, Științe socioumanistice. Chișinău: CEP USM, 2006, pp. 309-310.
6. AGACHE, C., IFTODI, E. *Biblioteci în timp*. Iași: Princeps Edit, 2004. 184 p.